

РОСЛИННІСТЬ ЯК ІНТЕГРАЛЬНА СКЛАДОВА ІГРОВИХ МАЙДАНЧИКІВ

*Агнеса Бошинська**

*Студентка інституту ландшафтної архітектури
Університету природничих наук у Вроцлаві*

Переклад А.І. Кушніра, кандидата біологічних наук

Висвітлено питання, які були предметом дослідження магістерської роботи на тему: "Концепція проектування розвитку міського простору інспірована творчістю Hundertwasser'a" в Інституті ландшафтної архітектури Університету природничих наук у Вроцлаві.

Міський простір, інтеграція, гра, проектування для дітей, природа.

Останнім часом часто вживаним терміном стала "інтеграція", що означає «процес виникнення сукупності з частин» [9]. Цей термін належить до різних аспектів. Одним з них є зв'язок частини об'єкта з його оточенням. До таких територій можна віднести ігрові майданчики, які мають бути інтегрованими в навколишнє середовище таким чином, щоб бути його складовими.

Озеленення ігрових майданчиків часто виконує не лише естетичну та захисну функції. Не враховується те, що рослини можуть слугувати ігровими елементами майданчика. Вони розвивають уяву і можуть стати джерелом незліченного числа розваг. Деревні рослини у дитячій уяві можуть слугувати укриттям, домівкою чи «магазином». Звичайна "лозина" в руках дитини може стати мечем для відважного лицаря або посохом для «чорнокнижника». Рослини дозволяють виховати в дитини почуття бережного ставлення і поваги до природи, адже часто сучасні малюки мають дуже обмежений контакт із довкіллям. Дорослі, проектуючи місця розваг, часто не враховують складових, які є основою для гри у дітей, вважаючи, що гойдалки і каруселі є достатніми елементами ігрових майданчиків.

Засоби озеленення впливають на поступову і м'яку інтеграцію штампованих малих архітектурних форм в навколишній простір, що є шляхом до успіху, оскільки навіть найцікавіша гойдалка втратить свою привабливість, якщо навколо все буде оточене кам'яними мурами [2, 3]. Рослинність є елементом, який набуває величезного значення в ігровому просторі дитини, оскільки вони не спостерігають за природою у формалізований спосіб, як дорослі. Для дітей дуже важливою є корисність

* Науковий керівник – доктор філософії, інженер Марта Вебер-Сивірска.

в іграх. Можна лише уявити, скільки розваг та ігор здатні вигадати діти, використовуючи різноманітні рослини та їх частини, наприклад, із крон дерев влаштовують укриття, а плоди і листки застосовують під час гри «у магазин». Раніше такі ігри були звичними, оскільки не було сформовано штучно відокремлених "ігрових майданчиків" і діти мали можливості для гри на будь-яких територіях [1, 5, 7].

Дитячі майданчики повинні являти собою простори, що дозволяють стимулювати їх комплексний, фізичний та психологічний розвиток. Діти обожають маніпулювати ігровими елементами і знайомитися з новими речами, саме природа і надає малюкам можливості безперервних відкриттів. При проектуванні майданчиків, архітекторам важливо знати, що цікавить дітей у різному віці. Це дозволить виконати високоякісний, корисний і пізнавальний підбір елементів дозвілля. У цьому випадку рослинність стане джерелом натхнення для малюків, а не їх недоступним і небезпечним елементом. Діти у своєму розвитку спостерігають елементи світу зблизька і помічають більше, ніж дорослі, тому рослинність на ігрових майданчиках має бути відповідно скомпонованою. З віком сприйняття навколишнього простору дитиною змінюється, тому необхідно створити умови для тривалого їх перебування серед рослин [6, 8, 7].

Нині спостерігається спад зацікавленості ігровими майданчиками, через значну конкуренцію на ринку матеріалів та технологій. Діти часто бажають залишатися вдома для перегляду телевізора й комп'ютера, тому що сьогоднішнє планування дитячого майданчика втрачає креативність. Згідно з американськими дослідженнями, діти більше, ніж годину щодня проводять перед екраном телевізора, що негативно впливає на їх фізичний і психічний розвиток [7]. Одним з цікавих прикладів застосування рослинності у грі можуть бути формовані лабіринти живоплотів, використання крон верб для створення будиночків для ігор тощо.

У численних публікаціях можна віднайти рекомендований високоякісний асортимент рослин для ігрових майданчиків за винятком небезпечних (отруйних рослин із колючками, які виділяють небезпечні речовини і аромати). Добираючи рослини для дитячих майданчиків слід керуватися «здоровим глуздом», адже кожному з нас відома забава з "каштанамі", плодами гіркокаштана *Aesculus L.*, адже в їх складі є небезпечні отруйні речовини [6, 4]. Варто пам'ятати слова лікаря і природознавця Парацельсуса (1494–1541): "всі рослини є отрутами і немає нічого без отрути, виняткова доза впливає на те, чи якась річ стане отрутою" [7]. Контакт дітей з рослинністю є незамінною, адже проковує розвиток уяви, впливає на формування індивідуальної особистості, дозволяє наймолодшим дітям створювати свій власний світ, який не обов'язково пов'язаний із богатирями з уявних байок та оповідань.

Матеріали та методика дослідження. Для реалізації поставлених завдань у червні 2012 р. було виконано польові дослідження, які включали інвентаризацію об'єктів із фотофіксацією окремих елементів. Було проведено аналіз територій загальнодоступних міських просторів, до яких входять сквери і рекреаційні території, локалізовані у Вроцлаві.

Критерієм вибору просторів була їх доступність для відвідувачів та міська забудова, що їх оточувала. Для оцінки було обрано три ділянки із ігровими майданчиками: уздовж вулиць І. Лукашевича – у центрі (1), Е. Дембовського – у мікрорайонному поселенні (2) та В.В. Каналетта – недалеко від ріки (3) (рис. 1).

Вибір територій був пов'язаний із різноманітним характером оточення об'єктів, віковою категорією користувачів і станом благоустрою території. Нами проведено інвентаризацію рослин та елементів благоустрою, завдяки чому стало можливим визначення їх кількісного, естетичного і якісного стану. Було проаналізовано функціонально-просторове зонування об'єктів досліджень і зв'язок їх дорожно-стежкової мережі із навколишніми територіями, що дозволило визначити групи користувачів та домінуючі напрями просторового руху. Основою дослідження було облаштування ігрового майданчика елементами благоустрою та його рослинне оформлення з визначенням функцій насаджень. Опрацювання теми досліджень розпочате з аналізу літературних джерел, пов'язаних із розвитком дитини і облаштуванням простору дитячого майданчика рослинами, як такого, де діти проводять значну кількість часу.

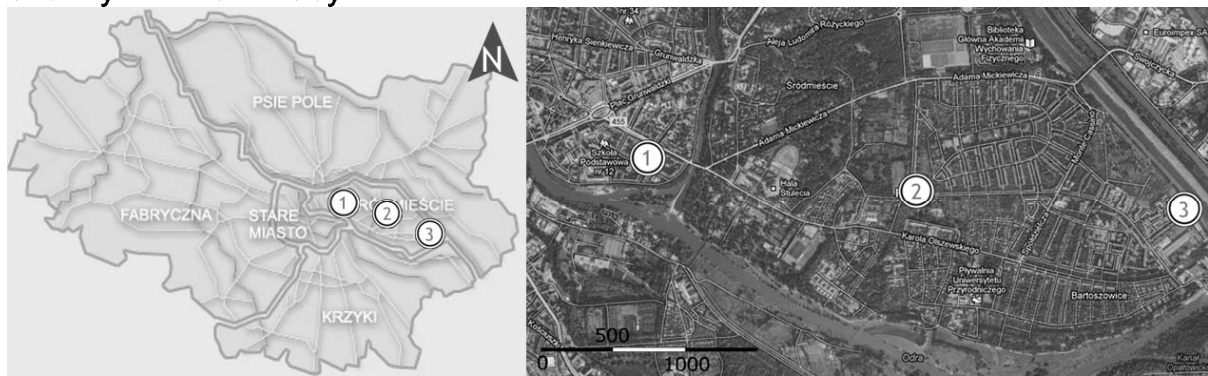


Рис. 1. Розташування територій об'єктів дослідження у Вроцлаві, сквери: 1 – уздовж вул. І. Лукашевича, 2 – по вул. Е. Дембовського, 3 – рекреаційна територія біля р. Одер

Результати дослідження. Аналіз територій, які ми опрацювали, дає уявлення про те, що ігрові майданчики, у більшості, оснащені стандартними ігровими елементами у вигляді: гойдалки, пісочниці і багатофункціонального будиночка. Обрані для дослідження ігрові майданчики не є єдиним цілим із довкіллям, виглядають шаблонно, незалежно від місця локалізації. Усі ділянки мають огороження, яке забезпечує санітарно-гігієнічні та захисні вимоги, однак через застосування типової конструкції загорожі ці простори відокремлені від природного оточення. Для поліпшення естетики планувального рішення можна замінити штучну загорожу на живопліт із рослин, який виконає тотожну функцію. На жодному з ігрових майданчиків, обраних для досліджень, рослинність не була задіяна для планування дитячого середовища, через що контакт дитини з природою обмежується всього лише спостереженнями.

Перший сквер узятий для аналізу, розміщений між вулицями Марії Складовської-Кюрі, Ігнатія Лукашевича та Мар'яна Смолуховського. Ділянка зосереджена у центрі міста (поблизу поля Регана), серед багатоповерхових житлових будівель. Територія скверу виконує рекреаційну функцію для студентів, дітей і старших осіб. Південно-західна частина скверу призначена для наймолодших дітей, з огляду на присутність ігрового майданчика. Простір не має виразного облаштування, хоча можна виділити стежкову мережу і елементи благоустрою у вигляді декількох видів лав, корзин для сміття і двох шахових столиків. Сквер виконує і транзитну пішохідну функцію з огляду на межування з територіями клінічної лікарні та вищих навчальних закладів (Вроцлавським політехнічним Університетом, Медичним Університетом). Сквер наповнений диференційованою рослинністю, серед видів вирізняємо наступні: липа серцелиста (*Tilia cordata* Mill.), граб звичайний (*Carpinus betulus* L.), гірकोкаштан звичайний (*Aesculus hippocastanum* L.). Поряд з ігровим майданчиком зростає тис ягідний (*Taxus baccata* L.), який, як відомо, є дуже отруйною рослиною. Насадження ділять простір на зони, формують огороження від вулиці (живопліт із граба звичайного (*Carpinus betulus* L.), рядова посадка із липи серцелистої (*Tilia cordata* Mill.)) та надають притінку у сонячні дні.



Рис. 2. Ігровий майданчик у сквері поблизу вул. І. Лукашевича (фото Агнеси Бошинської)

Територія другого об'єкта досліджень розміщена на віддалі від центру міста, між вулицями: Едварда Дембовського, Партизанів і 9 травня. Майданчик на сьогодні облаштований старим ігровим обладнанням, містить невелику кількість лав і корзин для сміття. Територія закрита з північної і східної сторони житловою забудовою. Насадження на території невиразні. Зі сторони вулиці Е. Дембовського влаштований неповний живопліт з бирючини звичайної (*Ligustrum vulgare* L.). У центрі скверу зростає представник роду тамарикс (*Tamarix* L.), по периферії рослини родів: клен (*Acer* L.), троянда (*Rosa* L.) і верба (*Salix* L.). Насадження на території скверу не формовані, не зв'язані з елементами благоустрою, у сонячні дні не виконують захисних функцій.



Рис. 3. Ігровий майданчик у сквері поблизу вул. Е. Дембовського (фото Агнеси Бошинської)

Третій об'єкт дослідження розміщений далеко від центру міста в околицях ріки Одер. Невеликий за площею, недавно влаштований майданчик, містить ігрові елементи, лави і корзини для сміття. По периметру оточений загорожею, що охороняє територію від тварин та запобігає вибіганню дітей за її межі. Ігровий майданчик розміщений на піщаній поверхні, територія не насичена декоративними насадженнями. Поза огорожею зростає декілька екземплярів берези повислої (*Betula pendula* Roth.). Однак, у сонячні дні ігровий майданчик не притінений. Фонові насадження, які зростають по периметру скверу не включені у формування простору досліджуваної території.



Рис. 4. Ігровий майданчик неподалік від ріки Одер (фото Агнеси Бошинської)

Висновки

1. Ігрові майданчики не слід влаштовувати без врахування місця їх просторового розташування.
2. На досліджуваних об'єктах насадження не були включені у навколишнє середовище, виступали відокремленими елементами простору.
3. Рослини на ігрових майданчиках виконують лише естетичну функцію та функцію притінення і не використовуються для урізноманітнення ігрових програм для дитячого розвитку.
4. Рослинність не диференційована за віковими групами користувачів ігрового майданчика.
5. Включення рослинності до безпосередньої гри у вигляді сформованих лабіринтів та куренів дозволило б дитині ближче пізнавати навколишній світ.
6. Ретельний підбір асортименту рослин для композицій ігрових майданчиків може стати освітнім елементом, що демонструватиме різноманітність рослинності у природі (особливості росту, форми листків, колір квіток).
7. За допомогою рослин на ігрових майданчиках можна не лише затінювати територію від прямих сонячних променів, але й виділяти камерні простори для індивідуальних і групових ігор дітей.

Список літератури

1. Beltzig G., 2001, Bezpieczeństwo i zagrożenia na placach zabaw [w:] Czy bezpiecznie znaczy atrakcyjnie? VI Ogólnopolskie Seminarium Podwórka 2001, Wrocław, str.17–24.
2. Gawłowska A., 2001, Czy integracja może być niebezpieczna-czyli jak zbudować plac zabaw bez barier, [w:] Czy bezpiecznie znaczy atrakcyjnie? VI Ogólnopolskie Seminarium Podwórka 2001, Wrocław ISBN 83-86480-88-2.
3. Gawłowska A. 1999, Integracyjne ogrody dziecięce miejscami zabaw i pierwszych kontaktów z przyrodą [w:] Place zabaw-bezpiecznie i bliżej natury. Tradycja i nowoczesność, IV Ogólnopolskie Seminarium Podwórka'99 str. 55–60.
4. Jezierska A., 1999, Rośliny wokół placu zabaw [w:] Place zabaw-bezpiecznie i bliżej natury. Tradycja i nowoczesność. Materiały seminaryjne, Wrocław, ISBN 83-86480-67-X, str.83–86.
5. Komorowska A., 2010, Place zabaw z etnografią w tle [w:] Zieleń miejska nr 6, str. 20–21.
6. Kosmala M. 2002, Ogrody zabaw dziecięcych szansą na harmonijny rozwój dziecka [w:] Place zabaw-miejsce harmonijnego rozwoju, VII Ogólnopolskie seminarium Podwórka 2002, Wrocław, ISBN 83-86480-92-0, str. 11–23.
7. Rosłon-Szeryńska E., 2000, Roślinność w przestrzeni zabaw dla dzieci [w:] Place zabaw plusy i minusy. V ogólnopolskie seminarium Podwórka 2000, Wrocław, str. 27–37.
8. Rosłon-Szeryńska E. 2009, Zasady doboru roślinności na terenach zabaw dla dzieci z uwzględnieniem aspektu bezpieczeństwa, Konferencja Bezpieczne i atrakcyjne tereny rekreacyjno-sportowe, Poznań.
9. <http://sjp.pwn.pl/slownik/2561723/integracja> (dostęp: 12 marca 2013 r.)

Высветлены вопросы, которые являлись предметом исследования магистерской работы на тему: «Концепция проектирования развития городского пространства инспирированная творчеством Hundertwasser'a» в Институте ландшафтной архитектуры Университета естественных наук во Вроцлаве.

Городская среда, интеграция, игра, проектирование для детей, природа.

Questions are given which were the article of research of master's degree work on a theme: «Conception of planning of development of city space is influenced creation of Hundertwasser'a» in Institute of landscape architecture of University of natural sciences in Wroclaw.

Urban space, integration, play, design for children, nature.

УДК 712.41

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ПАРКОБУДІВНИЦТВА У М. КИЄВІ ТА ПРОБЛЕМИ МІСЬКИХ ПАРКІВ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Н.Ю. Бреус, аспірантка*

Наведено розгорнутий історичний огляд паркобудування м. Києва. Виявлено п'ять періодів створення та розвитку київських парків. Виокремлено основні проблеми міських парків на сучасному етапі.

Паркобудування, парки м. Києва, періодизація, історичний огляд.

Більшість сучасних стратегій, концепцій, програм і планів розвитку м. Києва спрямовані на оптимізацію умов життя для його мешканців до рівня європейських стандартів. Однією з найважливіших задач, реалізація якої може істотно вплинути на досягнення поставлених цілей, визначено реконструкцію більшості парків м. Києва. При розробці проектних пропозицій на об'єктах, які мають своє історико-культурне навантаження і є невід'ємною складовою інфраструктури міста, варто пам'ятати, що тільки повне уявлення про обсяг і характер садово-паркової спадщини та історії формування структури, композиції і вигляду цього об'єкта дозволяє розробити коректні пропозиції з покращання його естетичних якостей без негативного впливу на зовнішній вигляд сучасного мегаполіса. З цією метою доцільним є проведення ретроспективного аналізу розвитку паркобудівництва у м. Києві, який максимально сприятиме вирішенню цих проблем.

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук, професор Н.О. Олексійченко

© Н.Ю. Бреус, 2013